

ГАЗЕТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE”DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND”THE BELORUSSIAN NEWSPAPER
„THE FATHERLAND”

№ 26 (561)

Нядзеля, 2 ліпеня 1961 г.

ГОД ВЫДАННЯ 15

Перад вырашальным выпрабаваньнем

Паявіўшыся ў генеральскай форме, абчэплены ваеннымі ардэнамі Хрущоў на саветаваны 20-ай гадавіны нападу гілераўскай Нямеччыны на Савецкі Саюз 21-га чэрвеня ў сваёй прамове даслоўна сказаў: «Адначасна асташа сказаць, што кіруючыя колы заходніх дзяржаваў так-жэ цяпра выступаюць супраць падпісання мірнага дагавору з Нямеччынай і робяць нямецкую пытанье аб'ектам пробы сілаў. Сяняння я хацеўбы перасыцерагы тых, якія заахвочваюць канцлерападпісаныя мірнага дагавору з Усходнім Нямеччынай, прычым заходні Бэрлін меў-бы стацца зноўтрапізованым вольным горадам. У сваёй прамове 21-га чэрвеня Хрущоў даў, што падпісаныя Саветамі саваратнага дагавору з Усходнім Нямеччынай не асобных мірных дагавораў з Захаднім Нямеччынай і Усходнім Нямеччынай; 3-у выпадку адмовы Захаду падпісаныя Саветамі саваратнага мірнага дагавору з Усходнім Нямеччынай, прычым заходні Бэрлін меў-бы стацца зноўтрапізованым вольным горадам. У сваёй прамове 21-га чэрвеня Хрущоў даў, што падпісаныя Саветамі саваратнага дагавору з Усходнім Нямеччынай у нікім выпадку не нарушилі быт інтарэсаў заходніх дзяржаваў у заходнім Бэрліне, а толькі юрыдычна пацвердзілі фактычнае палажэнне.

Сама форма стаўлініна бэрлінскага пытання Хрущовам выключала ўжо ўсякі адварот назад бяз страты прысяцы жу Савецкім Саюзам. Значыцца, Хрущоў зарызыкаў паставіць Амерыку, а тым самым і цэлы Захад перад не бяспечнай прабой — хто каго, здаючы себе справу з таго, што ігра ідзе пра вялікую стаўку. Дык што магло асьмейці Хрущова пайсьці на такую рызыкую?

Адказ на гэтае пытанье для нас адзін: навучаны дасколешнім практикам, Хрущоў спадзяеца, што Захад, пастаўлены перад дылемай — новая саветавая вайна, або капітуляцыя, выбярэ апошнюю дылему.

Да гэтага свайго рызыкоўнага кроку Хрущоў быў асмелены дасколешнім камуністычнымі посыпехамі ўжо пры новым амэрыканскім презыдэнце. Не трэба забываць, што на працягу першага паўгодзіні ўрадаваньня новага амэрыканскага презыдента адбыліся дзве падзеі у якіх за слоўнімі дэкларацыямі Кэнэдзі не пайшлі канкрэтныя чынныя. Гэта было ў справе Куба й Ляосу. Але ў дадзенym выпадку Хрущоў, на нашую думку, загаліпаваўся ёй ўзяўшы на гэтыя два кардынальныя пытанні. Кэнэдзі адказаў станоўча — не! Гэтым самым асуздзіў ён канцепцыю каегыстычнай, якая прынесла ўсю столькі няшчасці ў вольнаму савету.

Пасля таго яснага выясняння пынчыя вольнага савету, якую зрабіў презыдэнт Кэнэдзі, аставалася чакаць даўшага завайстроннага напружання між Усходам і Захадам, што мы й прадбачвалі ў нашых паліярэдных артыкулах. Але гэтага завайстроннага можна было чакаць у кожнай іншай справе і ў кожным іншым пункце зямное кулі, толькі ін ў Бэрліне. Гэта тому, што спасарод усіх іншых запалных пунктў халоднае вайны ў Бэрлін зьяўляеца найбольш чулым месцам, і кожная ўступка Захаду ў гэтым найбольш уражлівым пытанні была б паказальнікам слабасці ўніверсалізму вольнага савету ў кожным спрочным пытанні, якія між Захадам і Усходам існуюць ці могуць заіснаваць у будучыні.

Бэрлін — гэта я Куба і не Ляос. Захад добра разумее, што калі ён адстуپіць на бэрлінскую пынчыю, дык стравіць мячымасць бараніць і пынчы ўсіх іншых. Бяспечна, гэта добра разумеемі Хрущоў. І таму аставалася чакаць, што, пры ўзмацненні наступу на іншых франтох, халоднае вайны, на фронте бэрлінскім Саветы адмовіца, прынамсі на некаторы час, правакаваць Амерыку, якія ўжо й неаднаразова рабілі, калі бачылі, што тут, — у Бэрліне Амерыку якія ўступіць.

Вышыла, аднак, наадварот. Якраз на фронце бэрлінскім сканцэнтравалася сяняння ўсіх савецкага наступу.

Савецкі мэмарыял у бэрлінскім пытанні, перададзены Хрущовам прэзы-

страўскага паўстання, асталося пала-жэнне такое, якое было і перад паў-станнем. Ня глядзячы на ўбес палітычныя цылікі кубанскае наўдачы, пытанье Кубы асталося яшчэ адкрытым, аб чым звязаў і сам Кэнэдзі беспасярэдна пасля ліквідацыі паўстання. Што-ж датычыцца Ляосу, дык узноў-жа, якія глядзя-чи на ўсю важнасць ляоскага фронту ў змаганні паміж Захадам і Усходом, Ляос усё-ж зьяўляеца пытаннем эфірфрымым. Затое Бэрлін прадстаўляе сабой цэнтральны фронт халоднае вайны ѹ ягонай страга пацягнула-б за сабой капітуляцию Захаду ѹ на іншых фrontах.

Гэтую важнасць бэрлінскага фронту разуме ітолькі Амерыка, але і ўні-зураліцкія саюзнікі, якія ў мно-гіх іншых пытаннях міжнароднае палі-тикі не заўсёды падтрымліваюць Амерыку. Прэзыдэнт Францыі Дэ Голь у гутары з прэзыдэнтам Кэнэдзі напярэдадні ягонай сустречы з Хрущовам ась-вetchy, што становішча Францыі ў бэр-лінскім пытанні нязменнае ѹ што Францыя поўнасцю падтрымлівае становішча Амерыкі. Брытанскі міністар замежных спраў Лёрд Гом 11-га чэрвеня звязаў що брытанскія становішча ў справе Бэрліна ведамае таксама нязменнае. Пазыцыю Амерыкі ў бэр-лінскім пытанні поўнасцю падзяляюць і многія іншыя дзяржавы вольнага савету. Такім чынам у пытанні Нямеччыны перад новай загрозай Савецкага Саюзу вольні съвет зьяўляеца наважаны й задзіночаны.

Справа Бэрліна ў сувязі з апошнімі савецкімі пагрозамі заходзіцца сяняння ў цэнтры ўвагі съветавай палітыкі. Яна зьяўляеца падметам ажыўленеа палі-тичнае актыўнасці ѹ самой Амерыкы. Гэтак прэзыдэнт Кэнэдзі склікаў 23-га чэрвеня ѹ Вашынгтоне сваіх дыплама-тичных супрацоўнікаў і дараднікаў у пытаннях абароне, а так-жэ відучы дэмакратычных сяброў Кангрэсу на спэ-цияльнікую нараду ў справе Бэрліна. Ха-ца вінкі нарады ўніялісь на ўсіх пададзеных. Гэта было ў справе Куба й Ляосу. Але ў дадзенym выпадку Хрущоў, на нашую думку, загаліпаваўся ёй ўзяўшы на гэтыя два кардынальныя пытанні. Кэнэдзі адказаў станоўча — не! Гэтым самым асуздзіў ён канцепцыю каегыстычнай, якая прынесла ўсю столькі няшчасці ў вольнаму савету.

Незалежна ад успомненай нарады, сэ-

ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНОСТЫ ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAČKAUŠCyna“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Bačkauskyna“ („Das Vaterland“),

(13 b) München 19, Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., C.m.b.H., München 19, Bothmerstr. 14
Чаңа : Нямеччына: на год — 14.— м.; 6 м-цаў — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м.;
ЗША і Канада: на год — 8.— д.; 6 м-цаў — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 ну-
мар — 0,20 м. Ангельшчына й Аўстралія: 39 шыл.; 21 шыл.; 12 шыл.; 1 шыл.;
Бельгія: 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр. Францыя: 800 фр.; 450 фр.; 250 фр.;
20 фр. Аргентына: 80 пэз.; 45 пэз.; 25 пэз.; 2 пэз. Перасылка лётніцкай пош-
тай каштце падвойна. Падвойныя нумары газеты разам з «Каласкамі» ўважаюцца за падвойныя.

Банковое кошло: Zeitung „Bačkauskyna“,
Konto Nr. 857-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

THE BELORUSSIAN NEWSPAPER
„THE FATHERLAND“

ГОД ВЫДАННЯ 15

Дэмакратыя

У папярэднім нумары нашай газеты, з нагоды 20 угодкаў пачатку савецка-гілераўскай вайны, мы закранулы мімадом на пытанье ролі наша арганіза-
ване палітычнае эміграцыі. Мы съ-
вердзілі, што бяручы на ўлагу нашы сі-
лы ѹ магчымасці, сваю місію наша палі-
тычнае эміграцыя выконава.

Можна было-б на гэтым і самазадаво-
лены скончыць. Але ці на варта і трэба пайсці даўшы? Ці на варта спыніцца над-
тад, якія мэты мы ставім перад сабой? Можна да бясконца карыстацца агуль-
нымі тэрмінамі: вызваленне, свабода,
незалежнасць, нашай Бацькаўшчыны.
Агульнымі лёзунгамі вельмі ўмела карыстацца і наши паняволыні. Але ці
трэба зноў паўтараць, што на форма, а
зъмест зъяўляеца запраўдным паказы-
нікам вартасць?

Усе мы згодны з тым, што наш на-
род церпіц пад расейска-бальшавіцкім
рэжымам нацыянальную і сацыяльную

натарада Брылік зажадаў у сонце аднаў-
лення амэрыканскіх гарантый для
Бэрліна. Міністар фінансаў Дылён зъ-
вірнуў улагу сонацкай камісіі на маг-
чымасць, што на працягу шасці меся-
цаў Амерыка з прычыны Бэрліна можа апынуцца ў стане вайны з Савецкім Са-
юзам. Міністар замежных спраў Дын
Раск звязаў перад прэсай, што Амеры-
ка ні зашто на згодзіцца на страту сваіх
праваў у заходнім Бэрліне ў выніку ад-
найбуйнешай акцыі Савецкага Саюзу. Бы-
цікавайшым зъяўляеца тое, што з вус-
наў таго акцыі адказнага палітыка, як мі-
ністар фінансаў ЗША, вышла ў першы раз гроўнае слова — вайна!

Такім чынам наступнае паўгодзідзе міжнароднае палітыкі будзе канцэнтра-
вацца вакол пытання Бэрліна. І можа быць плоднае рознымі неспадзейкамі. Цяжка дапускаць, што і ў гэтым пы-
танні Захад уступіць і дасць змогу Хрущову запісаць на концы камунізму ѹ дзіні з дзіні. У справе Бэрліна ведамае таксама нязменнае. Пазыцыю Амерыкі ў бэр-лінскім пытанні поўнасцю падзяляюць і многія іншыя дзяржавы вольнага савету. Такім чынам у пытанні Нямеччыны перад новай загрозай Савецкага Саюзу вольні съвет зъяўляеца наважаны й задзіночаны.

Справа Бэрліна ў сувязі з апошнімі савецкімі пагрозамі заходзіцца сяняння ў цэнтры ўвагі съветавай палітыкі. Яна зъяўляеца падметам ажыўленеа палі-тичнае актыўнасці ѹ самой Амерыкы. Гэтак прэзыдэнт Кэнэдзі склікаў 23-га чэрвеня ѹ Вашынгтоне сваіх дыплама-тичных супрацоўнікаў і дараднікаў у пытаннях абароне, а так-жэ відучы дэ-
макратычных сяброў Кангрэсу на спэ-цияльнікую нараду ў справе Бэрліна. Ха-
ца вінкі нарады ўніялісь на ўсіх пададзеных. Гэта было ў справе Куба й Ляосу. Але ў дадзенym выпадку Хрущоў, на нашую думку, загаліпаваўся ёй ўзяўшы на гэтыя два кардынальныя пытанні. Кэнэдзі адказаў станоўча — не! Гэтым самым асуздзіў ён канцепцыю каегыстычнай, якая прынесла ўсю столькі няшчасці ў вольнаму савету.

Незалежна ад успомненай нарады, сэ-

Язэн Каранеўскі

Бунт супраць савецкай рэчаіснасці

Нядзяўна газета «Калгасная праўда» зъясціла кароткую вестку пра то, што з «таго часу, як вёска Крывічы сталася гарадзкім пасёлком, сёды з суседніх калгасаў паяцгнуліся тыя, хто шукае лёгкага беззлатнага жыцця».

У сваю чаргу, «Чырвоная зъмена» нападае на тыльныя беларускіх дэяціц і хлап-
чук, якія, закончыўшы вишэйшыя школы, не захацелі выехаць паводле «кам-
самольскіх пущэвак» на прызначаную ім працу, але ўладаваліся на працу самі, а не скотары і зусім не працуць.

Такіх вестак з нараканнямі, выкры-
ванием непакорных, а часта і пагрозы-
мі ѹ савецкай беларускай праце можна
зробіць з вынікам, што звычайна
хлопчукі, якія звычайна паяцгнуліся
таго, што ў савецкай школе, не за-
хадзілі, але ўладаваліся на працу самі,
а не скотары і зусім не працуць.

Такіх вестак з нараканнямі, выкры-
ванием непакорных, а часта і пагрозы-
мі ѹ савецкай беларускай праце можна
зробіць з вынікам, што звычайна
хлопчукі, якія звычайна паяцгнуліся
таго, што ў савецкай школе, не за-
хадзілі, але ўладаваліся на працу самі,
а не скотары і зусім не працуць.

Неизнаёмлены з савецкай рэчаіснасці чалавек мог-бы сказаць: «Ды ё на самай справе! Ня можна-ж цяпраць пра-
зыдэнту, якія з

Зь гісторыі Беларусі

Да пытаныя „Змовы князёў“ 1481 году

У савецкай гісторычнай літаратуры, асабліва звязанай з гісторыі Беларусі, разам з шматлікім другім асьветчанынам пра так званае «ісконное тяготенне белорускага народа к России» заўсёды трапляеца ціверджанне, быццам так званая «змова князёў» 1481 году была съкіраваная супраць «акупацыйнай» палітыкі Вялікага Княства Літоўскага на Беларусі і мела сваёй мэтай перадачу беларускіх земляў Маскоўшчыне. Напрыклад, у паважным выданьні Акадэміі навук СССР — «Очеркі істории ССРП. Период феодализма» — гэта па-дзея 1481 году тлумачнае настунае:

«У часе наезду хана Вялікай Арды Ахмата на Русь, калі польскі кароль Казімір адкрыта падтрымуюча Татараў, у Літве здарылася так званая «змова князёў» супраць караля, якай перашкодзіла Казіміру паслацы войска на дапамогу хану. Сувязь уздельнікаў гэтай змовы з іванам III даволі прададападобная; пасль раскрыцця змовы Бельскі збек у Москву...»

Гэтая ціверджанье «Очерков істории ССРП» адрэзу ўшло пасля неабрэгутаванага асьветчаныні, быццам беларускій украінскі народы «заўсёды імкнуліся перайсці пад уладу маскоўскіх князёў». У першым томе «Істории Белорусской ССРП», выдадзенай Акадэміяй навук БССР у 1954 годзе, праста паведамлялася:

«Да Расейскага гаспадарства цягнулася ю частка праваслаўных феадалаў Беларусі, якія былі нездадавлены засіллем летувіскіх феадальних верхавінай. Так, у 1481 г. князі Міхаіл Алелькавіч, Іван Гальшанскі і Фёдар Бельскі былі ўнукамі вялікага князя Альгерда, а князь Іван Гальшанскі быццам бы таксама паходзіў з роду «летувіскіх князёў». Значыцца, ці малі гэтыя князі выступаць супраць «засільля летувіскай феадальнай верхавіны» на Беларусі ётых самым падрываць «незалежніцкім імкненнем паняволенага беларускага народу...»

Не аблінуй «спакусы» гэтай тэзы на-віт акадэмік Ул. Пічта. У 1946 годзе ў артыкуле «Утварэнніе беларускага на-роду» ён пісаў, спасылаючыся на М. Лю-баўскага:

«Імкненне рускіх (!) феадалаў вызва-ліца ад зверхніцтва Літвы ў злучыцца з паўночна-ўсходнім Русью выклі-кала змову князёў у 1481 г., якай была раскрыта літоўскім урадам...»

Падобных цытатаў савецкай гісторыя-графіі можна падаць безліч. Яны часта сустракаюцца ў гісторычных працах, выдадзеных апошнімі гадамі. Значыцца, гісторыя з змовай князёў 1481 году мо-жна ўкаранілася ў савецкай гісторыяграфіі і яна разглядаецца «прыёры», як съвєтчанье «бунту» беларускага наро-ду супраць «летувіскага засільля», як доказ ягонай «незалежнасці з фактамі ад-вініяния гісторычных фактаў». Паперше, тут на можна ўзлажніваць «змову князёў» ад наезду хана Ахмата на Маскоўшчыну ў адпаведнай палітыкі караля ў вялікага яны, пайменна Міхаіл Алелькавіч, не хацелі пачынаць вайну з Маскоўшчынай.

Аднак, пазнейшыя паведамляюць, што з падобнымі ціверджаньнімі ў аргументацый савецкай гісторыяграфіі, мы ту стуркнемся з фактамі ано-нумленія падыху да гісторыі, з тэнден-цыяй інтэрпрэтацый і падтасоўкай гісторычных фактаў. Паперше, тут на можна ўзлажніваць «змову князёў» ад наезду хана Ахмата на Маскоўшчыну ў адпаведнай палітыкі караля ў вялікага яны, пайменна Міхаіл Алелькавіч, не хацелі пачынаць вайну з Маскоўшчынай.

Аднак, пазнейшыя паведамляюць, што з падобнымі ціверджаньнімі ў аргументацый савецкай гісторыяграфіі, мы ту стуркнемся з фактамі ано-нумленія падыху да гісторыі, з тэнден-цыяй інтэрпрэтацый і падтасоўкай гісторычных фактаў. Паперше, тут на можна ўзлажніваць «змову князёў» ад наезду хана Ахмата на Маскоўшчыну ў адпаведнай палітыкі караля ў вялікага яны, пайменна Міхаіл Алелькавіч, не хацелі пачынаць вайну з Маскоўшчынай.

Другі матыў — дачыненне пасты да свайго народу — пададзянае чытача аб эмакійных кропінках бальшыні вершаў кнігі —

Маёй душы іх сам съпяваў
Па краі родным сум —

І аб звязанасці ягонае творчасці з творчасцю народ-най —

Такіх пастаў шмат у нас,
Дзе сам народ — пісніяр.

Нацыянальныя матывы разгортаюцца ў кнізе наступнымі па-радкам. Замілаваныне да свайго краю ю народу, вера ю ягоную будучыню, заклік да бадзёрасці ю працы — асноўная тема першага раздзелу кнігі — «Роднаму краю». Сум, які адчуваў адварваны ад бацькаўшчыны паста, прыводзіць яго да ідэялізаціі, яе, што часам, можа быць, у выніку гэтага адварванасці, мала лічыцца з роцайнасцю. Такую ідэялізацію прыроды Беларусі знаходзім у верши «Зь песніяй няволі», ідэялізацію таксама ю ёйнае гісторыі — у верши «Як надарыцца мі-нютка». Верши, у якіх паста даў толькі сваё перафразаванье таго, што стварыў «народ-пісніяр», увайшлі ў трэйці раз-дзел — «Прыявы роднага».

Чацверты — какальны — матыў звязаны з няволі кімі-колкасцю, але важнымі ў кнізе вершамі, якія выяўляюць часныя перапынкі ў бязўлінных імкненнях пасты, часны асабовага щасція, якія авеяныя душэўна цішай і пышчтой («Мая люба», «Восенскі съпей»).

Такім парадкам, у ўступнымі вершамі, як гэта ю павінна быць у звестуры, мы знаходзім ніткі, якія працягваюцца да сама разнастайных вершаў пасты.

Князя Казіміра ў такі спосаб, як гэта рабіцца, напрыклад, у «Очерках Исто-рии СССР». Наезд хана Ахмата на Ма-скоўшчыну адбыўся, як ведама, у 1480 годзе. Ён пакінуў узмежжа Маскоў-шчыны глыбокай восенняй гэтага 1480 году; па дарозе спустошы юшчо скірдня-паўднёвымі акраінамі Вялікага Княства Літоўскага «за здраду Літоўцаў» і ў студзені 1481 году быў разбіты Нагайцамі, у нізінях Волгі. Змова-ж князёў, проста перайсці з сваімі землямі на бок Маскоўшчыны. Не такім-ж яны былі наўнымі дапушчаць, што з съмерці Казіміра рухне вялікакня-жы жыць. Таксама зусім неабрэгутавана ўважаць гэтых літоўскіх змоўшчыкаў за саюз-нікаў Івана III толькі на падставе факту, што адзін з іх, паймена князь Фёдар Бельскі, ўцёк пасль ў Москву. Як ведама, і перад змовай 1481 году шмат літоўскіх князёў уцікалі ю да крыжа-коў, і ў Москву; восьмем як прыклад вялікага князя Вітаўта ѹ палаціка князя Андрэя, але гэты ўцёк зусім не азна-чалі, што дадзеныя князі «прадаваліся» ў Вялікі Княствам Літоўскім крыжа-коў.

На чым-ж грунтуюць сваю тэзу пра падзею 1481 году савецкія, у тым ліку ю бе-сесаўскія, гісторыкі? Бо ю можна ска-заць, што яна проста высысана з пальца.

У першую чаргу, яны базуюцца на ве-дамках летапісных кампіляцый XVI

стагоддзя, галоўна на ведамках так званых 2-га Сафійскага і Супрасельска-га летапісаў. У іх запраўды закралася настуная вестка: «Быў бунт у Літоў-скай зямлі: захадзілі князі Гальшанскі, Альелькавіч і Фёдар Бельскі адвараці-літоўскай зямлі па Беразіну для Вялікага князя (маскоўскага)...» Далей яны базуюцца на ведамых іншых маскоўскіх летапісах, якія набег Татараў на Ма-скоўшчыну ў 1480 годзе звязанаюць з «варожасцю» Казіміра да Маскоўшчыны, прыпісваючы яму пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды былі звязаныя з вялікімі патрэбамі, для гэтага пад'юджаныне хана Ахмата. У гэтым дапамагаючым ім і некаторым ведамкамі звягніцкіх кропін-коў, у тым ліку хроніка Альберта Кранца («Wandalia», кн. XIII, разд. 21), у якой робіцца намёк, што змоўшчыкі ў запраўды

Зварот да Беларускага народу

Драгія Браты і Сёстры на роднай беларускай зямлі пад Маскоўскай акупаций!

Самыя гарачыя прывітаны, пакутны Народзе, шлем Табе, мы Твае Браты і Сёстры, зъехаўшыся з розных вольных краінаў на Культурна-Рэлігійны Тыдзень у Чыкаго (ад 1 да 5 ліпеня) дзеля аблеркавання сучасных беларускіх заданінь ў эміграцыі і дзеля змаганьня за вызваленіне Беларусі.

Драгія Браты і Сёстры!

Мы ведаем добра Вашую цяжкую няволю пад маскоўска-бальшавіцкім ярмом. Мы вывучаём тут у вольных краінах жудасны наступ русыфікацыі ў Вашых школах, у прэсе, радыё, у Вашым буднім жыцці, у Вашай прыгоннай працы. Мы ведаем, што сучасны маскоўскія сатрапы з Хрущовым на чале імкнуцца зынішчыць Беларускі Народ, як самабытную націю, ды зрабіць яго не падзельнай часткай Маскоўшчыны. Мы ведаем, што дзэлі гэтай самай мэты сотнямі тысячаў гоніцца беларуская моладзь на цалінную зямлю ў Казахстане, на пасяленыне ў Сібір ці іншыя далёкія куткі Савецкага Саюзу, каб адвараная ад бацькоў, ад роднай Краіны, загнаная ў неспасцільны прыгон пад маскоўскімі ці вунумамі затрапіла сваё нацыянальнае ѹ духовае аблічча ды стала маскоўскімі янчыарамі. Мы ведаем, што Вы церпіце зъезек ад калгасных і фабрычных прыгнятых, што Вам адабраў ці адбіраюць апошні кусочак зямлі, апошнюю жывёліну ѹ апошнім надзеі на самастойнае жыцці. Вы мусіце, як няволнікі цяжка працаўваць за мізэрны кавалак хлеба ды яшчэ хваліць сваіх прыгнятальнікаў. Вам не знайсці на Вашых прыгнятых ані ў ўсіх праступнай бальшавіцкай систэме няволі ѹ зъезеку, ані спуску, ані ласкі, ані справядлівасці, ані адпачынку. Мы ведаем, што бязбожная Москва і ейныя прыслужнікі таксама

прасьледуюць Вас за Вашу веру ў Бога, за Вашую адданасць сьвятой Царкве. Яны намагаюцца затруціц Вас ядам бязбожжа, няверы і подлага служальства маскоўскому бажку.

Драгія Браты-Пакутнікі!

Мы тут у вольных краінах съвету ўсёробім магчымае, каб Вашыя мукі, царпеніні Вашае жаданье быць вольнымі на свайі роднай зямлі, каб Ваша барацьба за вызваленіне стала ведамай на ўесь съвет, і каб вольныя краіны, што цяпер лучашца супраць бальшавіцкай небіспекі, прысьпешылі Вашае вызваленіне.

Гудзьце сільнымі духам і вераю. Ужо палі усе доўгатрываў калені ю на чорным кантынэнце ў Афрыцы, падаюць прыгоннныя систэмы ў Азіі. Чарга цяпер на найбольшую мучыцельку народу, на прыгонную Москву!

Масква чуе свой канец, таму сліцца на прапагандовую ракетную шуміху, каб запалохніць вольныя съвет, ды Вас, панявленых, што няма ратунку на вызваленіне. Але вольныя съвет ведаю, што ракеты пугач на ў сілах уратаваць дзейшага існаванія систэмы прыгону зъезку, бедната, і незадавалені. Вольныя съвет ня толькі ўзбронены ѹ ракеты, але ѹ свабоду ѹ матарыяльны дабрабыт.

Не карыцеся Москве ѹ ўсім прыслужнікам! Не адступайце ад веры Вашых бацькоў, ад роднай мовы, ад роднай зямлі, ад імкненія ѹ свабоды і вызваленія!

Час справядлівага суду над злачынцамі ужо блізкі!

Слава Табе, Беларускі Народзе, у барацьбе за свабоду!

Чыкаго, 1 ліпеня 1961 году.

**Выкананы Камітэт
Культурна-Рэлігійнага
Тыдніка ў Чыкаго, З.Ш.А.**

В. П. Сп. Рэдактар!

Ветліва прашу Вас зъмісьціць мой ліст у газэце «Бацькаўшчына».

Мне вельмі ѹ вельмі прыкра, што апрача Маскалёў зъезеквацица пачалі ѹ нашы, ды друкаваць у «Бацькаўшчыне» артыкулы ад Кастусю Каліноўскім, называючы яго «беларускім нацыяналістым». Даруйце мне, але Каліноўскі ніколі «беларускім» патрыйтам на быў і на магістрам, ад імкненія ѹ свабоды і падзеліцца на чале.

Тое, што Москва накінула нам гэты тэрмін і цяпер стараецца канчатковая яго замацаваць і вікарыйтвае асобу К. Каліноўскага, дык гэта спраца Масквы, бо калі-б яна гэтага не рабіла, дык пе-растасла-б быць Москвой. Але, калі, прыкладам, нейкі Сп. П. У. піша ад Каліноўскім, а яшчэ калі аналізуе працы з мэтай адушукання прады, дык хай-жя ён прытрымоўваецца прады, а не адурманівае чытаку.

Каліноўскі быў Ліцьвіном, а не Беларусам. Тэрмін «беларусь, беларускі» адносіцца вылучна да губернія Віцебская і Магілёўская. Губэрнія Віленская, Менская Гродзенская называліся Літоўскія. Нават сам Мураўёў-Вешацэль, ка-рыстацца гэтым тэрмінам у сваіх «Успамінах». Ён піша: «надо заметы, што Ковенскі ген-губернатар до 1863 г. заверял, что в Самогітії ўсё спокойно». Далей Мураўёў, разглядаючы вайсковыя сілы ў мамонт выбуху паўстаньня, кажа: «В Літве находитісь следуючіе сілы: в Віленской губ. 1-я пехотная і 1-я кавалерійская дывізія; в Гродненской 2-я пехотная ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г. между главными правітельственнымі деятелямі была обиція паніка», а таму былі кінутыя дадатковыя сілы «пасланыя 1-я гвардійскай пехотнай ді-візія, але паколькі ў Пецярбурзе «боі-лісь уже не за Літву, а за Петербург і за сея, оні страліші всебічного развітія демократічных началь, то во второй половине апраля 1863 г.